

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально - науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра організації виробництва, бізнесу та менеджменту

Онищенко Світлана Михайлівна

УДК 331.1: 631.158

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної (магістерської) роботи

**УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ
ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

*спеціальності 073 «Менеджмент»
(освітньо-професійна програма «Менеджмент і
адміністрування»)*

Харків – 2019

Кваліфікаційна (магістерська) робота є рукописом.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: к.н.держ.упр., доцент,
Бслоусова Олена Станіславівна,
Харківський національний
технічний університет сільського
господарства імені Петра
Василенка,
доцент кафедри організації
виробництва, бізнесу та
менеджменту.

Захист відбудеться на засіданні Державної
екзаменаційної комісії у ХНТУСГ за адресою: 61002, м.
Харків, вул. Алчевських, 44, ауд. 105

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Актуальність теми. Аграрний сектор України є важливою складовою національної економіки, це один з провідних важелів сталого економічного розвитку країни. Значущість проблеми підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва продукції рослинництва та вирощування соняшника викликана, насамперед тим, що від успішного розв'язання її залежить зростання дохідності підприємств, підвищення конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та світовому ринках, забезпечення сталого розвитку агропромислового комплексу.

Враховуючи достатню кількість досліджень, питання підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва продукції рослинництва не втрачає актуальності, особливо це стосується впливу факторів мікроекономічного рівня, на ефективність вирощування соняшнику, які ще недостатньо вивчені. Тому виникає необхідність поглибленого аналізу факторів, що зумовлюють кінцеві результати господарювання та обґрунтування напрямів підвищення ефективності виробництва соняшнику за сучасних умов. Перехід до ринкової економіки вимагає від підприємства підвищення ефективності виробництва за рахунок застосування досягнень науково-технічного прогресу та впровадженнь ефективних форм управління виробництвом.

Успішне функціонування підприємства залежить від енергетичних, інформаційних та інших

ресурсів, які знаходяться зовні. Тому підприємство повинне створити систему управління, яка максимально враховує фактори зовнішнього середовища як основного джерела невизначеності. Особливість управління господарською діяльністю та розробки стратегії розвитку полягає в тому, що вона реалізовується не тільки вищими ешелонами управління, а безпосередньо виконавцями. Розвиток внутрішньої структури та організаційні зміни, які забезпечують чутливість організації до змін у зовнішньому середовищі, є кінцевим продуктом управління.

Теоретичну базу дослідження склали наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених в області стану та проблем функціонування галузі виробництва соняшнику, пошуку ефективних шляхів її розвитку, перспектив розвитку, таких як О. Маслака, С. Кучеренко, В. Гончарова, А. Барбашіна, Н. Олександрова, І. Лукінов, М. Гладій, Л. Євчук, О. Шайко, Л. Лопотан, Л. Бахчиванжи, В. Федоряка, А. Бритвенко, Ю. Бабенко, О. Воронянська, І. Кованець, С. Кучеренко, П. Макаренко, М. Хорунжий, Л. Чернюк, О. Шпичак і ін.

Метою дослідження є виявлення основних проблем розвитку виробництва соняшнику та обґрунтуванні організаційно-економічних заходів з підвищення його ефективності. Відповідно до мети визначено такі **завдання**:

- уточнити сутність економічної ефективності виробництва соняшнику та шляхи її підвищення;
- визначити тенденції змін, які відбулись у сільському господарстві;

- визначити найважливіші фактори і механізм їх впливу на рівень економічної ефективності виробництва соняшнику;

- обґрунтувати перспективи розвитку та шляхи підвищення економічної ефективності виробництва соняшнику.

Об'єкт дослідження є процес удосконалення виробництва соняшнику, а саме підвищення його урожайності та удосконалення технології виробництва.

Предмет дослідження - є теоретичні, аналітико-дослідницькі та проектно-рекомендаційні аспекти підвищення економічної ефективності виробництва соняшнику в умовах ринкової економіки.

Структурно робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

Поставлені в кваліфікаційній (магістерській) роботі завдання вирішувались за допомогою таких методів дослідження: абстрактно-логічний (для теоретичного узагальнення особливостей розвитку галузі рослинництва, зокрема соняшника та формулювання висновків); економіко-математичний (при аналізі сучасного стану галузі рослинництва, зокрема соняшника на підприємстві); графічний (при побудові організаційної структури управління); розрахунково-конструктивний (обґрунтування напрямів підвищення прибутковості галузі рослинництва, зокрема соняшнику); та ін. Достовірність отриманих результатів, висновків і пропозицій підтверджується розрахунками, застосуванням значного фактичного матеріалу.

Інформаційною базою досліджень при підготовці кваліфікаційної (магістерської) роботи були спеціальна економічна література, інформація наукових та інформаційно-аналітичних сайтів мережі інтернет,

літературні посібники з ведення бізнесу, менеджменту в сільському господарстві, матеріали періодичних видань, звітні дані досліджуваного господарства, довідково-інформаційні матеріали, результати власних спостережень автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретично-методичному обґрунтуванні та прикладному опрацюванні напрямів та шляхів удосконалення організації виробництва соняшнику та менеджменту. А саме:

удосконалено:

- напрями підвищення прибутковості галузі рослинництва та шляхи економічної ефективності виробництва соняшнику сільськогосподарського підприємства;

набуло подальшого розвитку:

- опрацьовано методичні рекомендації щодо пошуку шляхів подальшого підвищення врожайності соняшника завдяки впровадження технологій з мінімального обробітку ґрунту і інших факторів;

- напрями покращення процесу виробництва шляхом створення відділу маркетингу, для того щоб удосконалити діяльність господарства, що буде відповідати за постачання і збут продукції, уточнено шляхи удосконалення організаційної структури управління.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що запропоновані автором роботи теоретичні узагальнення та практичні рекомендації щодо удосконалення організації виробництва соняшнику та менеджменту можуть бути використані аграрним підприємством. Кваліфікаційна (магістерська) робота виконана на замовлення аграрного підприємства

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна (магістерська) робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Вона виконана на 116 сторінках комп'ютерного тексту, містить 31 таблицю та 2 рисунків. Список використаних джерел налічує 40 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

1. У першому розділі «Науково-теоретичні аспекти та тенденції розвитку виробництва технічних культур» розглянуто: методичні основи організації розвитку виробництва сояшнику, досвід зарубіжних країн у вирішенні проблем галузі рослинництва, а також особливості і сучасний стан галузі.

2. У другому розділі «Оцінка сучасного стану виробництва сояшнику» розглянуто: основні параметри організаційно-виробничого потенціалу ПСП «Барвінок»; проведено аналіз ефективності виробництва сояшнику і технологічного рівня виробництва.

3. У третьому розділі «Перспективи розвитку виробництва сояшнику на підприємстві» представлено розрахунок рівня економічної ефективності виробництва сояшнику та виявлення резервів його збільшення, а також удосконалення структури управління.

ВИСНОВКИ

У нашій державі з насіння сояшнику виробляється приблизно дві третини всієї рослинної

олії. Соняшникова олія має важливе народногосподарське значення. Її споживають як цінний харчовий продукт у натуральному вигляді, широко використовують у харчовій та інших галузях промисловості для виробництва маргарину, оліфи, мила тощо. Тому соняшник – одна з прибуткових культур України з найвищим рівнем рентабельності серед сільськогосподарських культур.

Ми прийшли до думки, що такі складові як запровадження високоврожайних гібридів, якісне насіння соняшника, профілактика та боротьба з хворобами та шкідниками, дотримання сівозміни, передпосівний обробіток ґрунту, сприятливі умови для сівби, оптимальна густина рослин та спосіб сівби, комплексна боротьба з бур'янами, оптимальний поживний режим, своєчасне збирання врожаю соняшника дозволять і надалі підвищувати валові збори даної культури.

Аналіз соняшникової галузі по Україні показав, що економічна ефективність виробництва соняшника залежить від складного комплексу природноекономічних, технологічних, науково-технічних факторів. При вивченні даної проблеми слід рахувати наступні особливості галузі: соняшник вимогливий до умов обробітку. Агротехнічні вимоги не дозволяють вирощувати цю культуру у вузькоспеціалізованих господарствах. Рослини цієї культури дуже чутливі до всіх видів гербіцидів. Слід враховувати також вимоги щодо олії в залежності від мети її використання.

Успішний розвиток сільського господарства багатьох країн є однією з найважливіших задач, які стоять сьогодні перед світовою економікою. Донедавна вважалось, що основним фактором розвитку сільського

господарства країни є кліматичні умови, природні ресурси та культура народу. Свого часу ця ідея знайшла підтвердження в багатьох країнах світу. Встановлено, що сьогодні існують яскраві приклади різкого зростання сільськогосподарського виробництва за рахунок інших факторів, до яких, в першу чергу, слід віднести науково-технічне забезпечення, інфраструктуру, інвестиції, створення умов для конкуренції на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Таким чином можна зробити висновок, що обсяг виробництва соняшнику є одним з основних показників, який характеризує його виробництво. Від його величини залежать обсяг реалізації продукції соняшнику, рівень його собівартості, сума прибутку, рівень його рентабельності, а також і стан господарства в цілому. Собівартість продукції є також важливим показником економічної ефективності сільськогосподарського виробництва.

Досліджуване підприємство має середній рівень спеціалізації. Воно має виробничий тип – зерново-соняшниковий.

За досліджуваний період у господарстві відбулося зменшення показників, що характеризують ефективність інтенсифікації виробництва ПСП “Барвінок”. Виробництво валової продукції на одного середньорічного працівника на 113,3 тис. грн. (35,9%). Також рівень рентабельності у 2018 році склав -0,4 %, в той час коли цей показник в 2016 році дорівнював 79,1 %. Тому на даному етапі необхідно звернути увагу на збільшення обсягів виробництва продукції рослинництва, так як вона є прибутковою, а також на розвиток промислового виробництва, яке забезпечує постійну зайнятість робочої сили і

рівномірний розподіл матеріальних і трудових ресурсів.

Отже, виробничо-господарська діяльність досліджуваного підприємства в 2016 – 2018 роки є не достатньо ефективною, є тенденції до зменшення показників.

Кожне аграрне підприємство може ефективно працювати за умови, коли воно має необхідний професійний і кваліфікаційний склад працівників. Чисельність працівників в господарстві за досліджуваний період збільшилась на 23,1%. Таке несуттєве збільшення чисельності працюючих пов'язано з низьким рівнем оплати праці в сільському господарстві, важкими умовами праці.

Урожайність соняшнику коливається по роках. За досліджуваний період найбільша урожайність соняшника спостерігалась в 2017 році (32,8 ц/га), найменша – в 2014 році (18,07 ц/га). Відносно 2014 року в 2018 році урожайність соняшника збільшилась на 4,93 ц/га. Що стосується валового збору соняшнику, то можна сказати, що за досліджуваний період найбільший валовий збір соняшника спостерігається в 2017 році (5936,8 ц.), а найменший в 2014 році.

В роботі було проведено аналіз впливу різноманітних факторів на валовий збір соняшнику. Використовуючи факторний аналіз можна зробити висновки, що загальне відхилення валового збору соняшнику від плану складає +4000 ц, план з валового збору перевиконано на 900 ц, а в тому числі за рахунок перевиконання плану посіву валового збору на 300 ц, та за рахунок збільшення урожайності у плановому році, валовий збір збільшився на 600 ц. Тобто, підприємство перевиконало план з посівних площ, та фактично збільшило урожайність соняшнику.

Однією з причин нестабільності виробництва сільськогосподарської продукції в Україні є недотримання технологічної дисципліни, що обумовило різке зниження урожайності сільськогосподарських культур. Тому першочергова проблема для агроформувань – це підвищення технологічного рівня виробництва сільськогосподарської продукції, а також використання економічних методів господарювання. Основою підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва є впровадження сучасних технологій та нормативів.

Для сільськогосподарського підприємства важливим чинником успішного ведення господарської діяльності стає більш досконале використання земельних і технічних ресурсів, адже саме від високопродуктивної сільськогосподарської техніки залежить виробничий процес вирощування сільськогосподарських культур. Підприємству варто підбирати такий машинно-тракторний парк для виконання технологічних операцій, який би мав більшу продуктивність за зміну та найменші затрати палива.

Отже, для врахування всього комплексу робіт з вирощування сільськогосподарських культур розроблені технологічні карти вирощування соняшнику для досліджуваного підприємства.

Результати проведеного аналізу переконують у тому, що при застосуванні запропонованої технології вирощування соняшнику, гарно налагодженій техніці, дотриманню агротехнічних вимог та добрій організації роботи в бригадах, використанні засобів хімізації, меліорації, застосуванню добрив, отрутохімікатів і гербіцидів, сортуванню, комплексної механізації та автоматизації виробничих процесів, можна досягти підвищення урожайності. Так при ціні реалізації 6000

грн./т підприємство матиме змогу отримати прибуток на 300784 грн. більший, а рівень рентабельності підвищиться з 52,1% до 84 %, тобто на 31,9 %. Таких позитивних змін дане агроформування зможе досягти завдяки зниженню собівартості одиниці продукції на 683,6 грн./т (18 %). При цьому річний економічний ефект по приведених витратах складає 430135,2 грн. Це означає, що за умови вирощування соняшнику згідно із запропонованою технологією сільськогосподарське підприємство матиме змогу заощадити за рік близько 430 тис. грн. Крім того, завдяки проектній механізації трудомісткість виробництва соняшнику знизиться на 0,6 люд-год/т.

Встановлено, що існуюча організаційна структура ПСП «Барвінок» має недоліки, які потрібно усунути. Для цього на підприємстві потрібно ввести комбінат соціально – культурного забезпечення, який буде забезпечувати соціальний захист працюючих, їх охорону праці і здоров'я, а також забезпечувати навчання і підготовку кадрів. А також для покращення процесу виробництва потрібно ввести відділ маркетингу, для того щоб удосконалити діяльність господарства, що буде відповідати за постачання і збут продукції.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

1. Онищенко С.М. Наукові основи організації виробництва соняшника/ С.М. Онищенко // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції.– Харків : ХНТУСГ, 2019. – С.227 – 229.

2. Онищенко С.М. Досвід зарубіжних країн у вирішенні проблем галузі рослинництва / С.М. Онищенко, В.Є. Ткачов // Сучасний рух науки: тези доп. VIII міжнар. науково-практичної інтернет-конференції. – Дніпро, 2019. – Том. 2. – С. 637–642.

АНОТАЦІЯ

Онищенко С.М. Удосконалення організації виробництва соняшнику та менеджменту на підприємстві.

В кваліфікаційній (магістерській) роботі авторкою розглянуто теоретичні, методичні та прикладні аспекти удосконалення організації виробництва соняшнику та менеджменту на прикладі сільськогосподарського підприємства. Проаналізована динаміка ефективності вирощування соняшнику на підприємстві, а також його структура управління. У роботі запропоновано шляхи підвищення подальшого підвищення врожайності соняшника. Обґрунтовано шляхи підвищення економічної ефективності виробництва соняшнику.

Ключові слова: *урожайність, валовий збір, сільськогосподарське підприємство, технологія, ефективність, структура управління, соняшник.*

SUMMARY

Onyshchenko S.M. Improvement of organization of sunflower production and management at the enterprise.

In the qualification (master's) work the author considered theoretical, methodical and applied aspects of improving the organization of sunflower production and management on the example of an agricultural enterprise. Dynamics of the efficiency of sunflower cultivation at the enterprise and its management structure are analyzed. The paper proposes ways to increase sunflower yields further. The ways of increasing the economic efficiency of sunflower production are grounded.

Key words: yield, gross harvest, agricultural enterprise, technology, efficiency, management structure, sunflower

Комп'ютерний набір і верстка
Онищенко С.М.

Підп. до друку 09.11.2018. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк
офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид.арк.0,9. Тираж 10 прим.
Замовлення № ___

Надруковано в КП «Міська друкарня»
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ДК № 3613 від 29.10.2009р.